

ως Δράση 200 12/11

ΔΚΘ 786

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
094477 05.Π.92
ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟ

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
(ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.)

Κουτούδα Θέρμης 12-10-1992

Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών

Αριθ. Πρωτ. 1718

Παραπομπές : Δρ. Α. Τρακόλης

ΠΡΟΣ: Το Υπουργείο Γεωργίας

Ταχ. Δ/ση : Βασιλικά Θεσ/νίκης

α) Δ/ση Ανάπτυξης Δασικών Πόρων-Τμήμα δ

Ταχ.Κωδ. : 570 06

β) Δ/ση Αισθητικών Δασών, Δρυμών και
Θήρας, Τμήμα γ

Τηλέφωνο : 461-171,2,3

FAX : 461-341

Γελοκράτους 3-5
101 64 Αθήνα

ΑΡΧΙΩ
IV / 1 / 1

ΚΟΙΝ: Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας
(ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.)

ΘΕΜΑ: Αποστολή έκθεσης συμμετοχής
του ερευνητή Δρα Δημητρίου
Τρακόλη σε επιστημονικό συνέδριο
και επιστημονικό ταξίδι στη Φιλαν-
δία με αντικείμενο τα Εθνικά Πάρκα.

Αιγυλαεώς 19 και Χαλεπά

Παράδεισος Αμαρουσίου

151 25 Αθήνα

ΣΧΕΤ: 78525/2718/18-8-1992 απόφαση Γεν.Γραμμ
τέα Δασών και Φυσ. Περιβάλλοντος.

Σας στέλνουμε συνημμένα για ενημέρωσή σας έκθεση συμμετοχής του Έρευνητή του Ινστιτούτου μας Δρα Δημητρίου Τρακόλη σε επιστημονικό συνέδριο και επιστημονικό ταξίδι στη Φιλανδία με αντικείμενο τα Εθνικά Πάρκα, που πραγματοποιήθηκε από 3 έως 8/9/1992 σε εκτέλεση της πιο πάνω απόφασης όταν ο εν λόγω ερευνητής υπηρέτουσε στη Δ/ση Δασών Ν. Πέλλας.

Ο Διευθυντής α.α.

Δρ. ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΚΟΣ
Αναπληρωτής Ερευνητής Β'

4553
5.11.92

Γεωργία Φωτεινή

Έκθεση συμμετοχής σε επιστημονικό συνέδριο και επιστημονικό ταξίδι στη Φιλανδία με αντικείμενο τα Εθνικά Πάρκα, του Δημητρίου Τρακόλη, Δρα Δασολόγου, στο Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών Θεσσαλονίκης.

Το συνέδριο έγινε στο KORPILAMPI κοντά στην πόλη ESPOO, περίπου 30 χλμ. βόρεια του Ελσίνκι, από 3 έως 6 Σεπτεμβρίου 1992 και οργανώθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και τη Δασική Υπηρεσία της Φιλανδίας. Μετά το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε τριήμερη εκδρομή σε προστατευόμενες φυσικές περιοχές. Στο συνέδριο πήραν μέρος 177 εκπρόσωποι από 26 χώρες της Ευρώπης. Το κύριο θέμα του συνεδρίου ήταν "Η προστασία των οικοσυστημάτων με τη διαδικασία της φυσικής διαδοχής - Μια ενδιαφέρουσα ιδέα για τα ευρωπαϊκά εθνικά πάρκα".

Στις 3-9-1992 το απόγευμα, κηρύχθηκε η έναρξη του συνεδρίου από την Υπουργό Οικισμού της Φιλανδίας και ακολούθησε εισαγωγή στο θέμα του συνεδρίου, καθώς και παρουσίαση του συστήματος προστατευόμενων φυσικών περιοχών της Φιλανδίας από το Δ/ντή Προστασίας της Φύσης της Δασικής Υπηρεσίας της χώρας αυτής.

Στη Φιλανδία υπάρχουν τρεις (3) κύριες κατηγορίες προστατευόμενων φυσικών περιοχών, τα Εθνικά Πάρκα (NATIONAL PARKS), οι περιοχές απόλυτης προστασίας (STRICT NATURE RESERVES) και τα προστατευόμενα τυρφοέλη (PEATLAND RESERVES ή PROTECTED MIRES). Όλες οι προστατευόμενες φυσικές περιοχές ανήκουν στο δημόσιο και η διαχείρισή τους γίνεται από τη Δασική Υπηρεσία.

1. Εθνικά πάρκα

Αποτελούν τη σπονδυλική στήλη του δικτύου των προστατευόμενων φυσικών περιοχών και έχουν μεγάλη έκταση και μεγάλη ποικιλία ειδών πανίδας και χλωρίδας, εθνικής και διεθνούς σημασίας. Κύριος σκοπός των εθνικών πάρκων είναι η προστασία της παρθένας φύσης, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις και η προστασία ανθρωπογενών περιβαλλόντων που χρειάζονται ειδική διαχείριση. Η είσοδος στα εθνικά πάρκα είναι ελεύθερη, διότι εκτός από τον κύριο σκοπό τους εξυπηρετούν την περιβαλλοντική εκπαίδευση και προσφέρονται για δασική αναψυχή.

Κάθε εθνικό πάρκο διέπεται από κανονισμό λειτουργίας, ο οποίος βασίζεται στο νόμο για την προστασία της φύσης και το περιεχόμενό του είναι ανάλογο με το αντικείμενο προστασίας του κάθε πάρκου. Οι γενικές αρχές των κανονισμών είναι οι εξής:

- α) Απαγορεύεται η πρόκληση ζημιών στο φυσικό περιβάλλον γενικά.

- β) Οι επισκέπτες των εθνικών πάρκων μπορούν να κινούνται ελεύθερα με τα πόδια, με ταπέδιλα του σκι (το χειμώνα) και με κανό ή βάρκες με κουπιά, όπου υπάρχουν υδάτινες επιφάνειες.
- γ) Η κατασκήνωση (CAMPING) και το άναμα της φωτιάς επιτρέπονται μόνο σε ειδικά διαμορφωμένες για το σκοπό αυτό θέσεις.
- δ) Η συλλογή βατόμουρων και άλλων αγρίων καρπών, καθώς καιμανιταριών επιτρέπεται.
- ε) Το κυνήγι απαγορεύεται, με εξαίρεση ορισμένα εθνικά πάρκα της Β. Φιλανδίας (Λαπωνία), όπου επιτρέπεται μόνο στους ντόπιους κατοίκους.
- στ) Το ψάρεμα επιτρέπεται σε ορισμένα εθνικά πάρκα, αλλά μόνο με άδεια της Δασικής Υπηρεσίας. Υπάρχουν 27 εθνικά πάρκα με συνολική έκταση 710.000 Ηα. Τρία απ' αυτά διαχειρίζονται από το Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών της Φιλανδίας.

2. Περιοχές απόλυτης προστασίας.

Όπως φανερώνει και η ονομασία τους σκοπός των περιοχών αυτών είναι η πλήρης προστασία τους για τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας, και μόνο εφόσον δεν παρακωλύεται αυτή μπορούν να χρησιμοποιηθούν για περιβαλλοντική εκπαίδευση. Απαγορεύεται η είσοδος και η κίνηση στις περιοχές αυτές χωρίς γραπτή άδεια, η οποία χορηγείται μόνο για συγκεκριμένα προγράμματα. Ορισμένες από τις περιοχές απόλυτης προστασίας έχουν μονοπάτια με ειδική σήμανση τα οποία μπορούν να ακολουθηθούν από τους επισκέπτες χωρίς άδεια. Η απομάκρυνση απ' αυτά απαγορεύεται.

Υπάρχουν 19 περιοχές απόλυτης προστασίας με συνολική έκταση 153.000 Ηα, από τις οποίες πέντε (5) διαχειρίζονται από το Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών.

3. Προστατευόμενα τυρφοέλη.

Έχουν χαλαρότερο καθεστώς προστασίας από τις δύο προηγούμενες κατηγορίες και ο σκοπός τους είναι η διατήρηση των διαφόρων τύπων ελωδών και βαλτωδών εκτάσεων που χαρακτηρίζουν τις διάφορες περιοχές της Φιλανδίας καθώς και η προστασία απειλούμενων φυτών και ζώων. Η δασοπονία επιτρέπεται στα κατάλληλα εδάφη μέσα στις περιοχές αυτές. Η είσοδος των επισκεπτών, η συλλογή βατόμουρων καιμανιταριών, το κυνήγι και το ψάρεμα είναι ελεύθερα εφόσον δεν αντιστρατεύονται τους σκοπούς της προστασίας. Υπάρχουν 173 περιοχές της κατηγορίας αυτής με έκταση 402.000 Ηα.

4. Άλλες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών.

Εκτός από τις προαναφερθείσες βασικές κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών, υπάρχει μια ποικιλία περιοχών με διάφορο καθεστώς προστασίας, αυστηρό ή χαλαρό, ανάλογα με το αντικείμενο της προστασίας. Τέτοιες περιοχές είναι διάφορα τοπία φυσικά ή με παραδοσιακές ανθρώπινες δραστηριότητες, αποθέσεις παγετώνων, μικρά δάση, καταφύγια πτηνών κ.α. Συνολικά υπάρχουν 31 τέτοιες περιοχές που καλύπτουν έκταση 30.000 Ηα. Υπάρχουν ακόμη πέντε (5) περιοχές υπαίθριας αναψυχής. Επίσης πρόσφατα θεσμοθετήκαν 12 περιοχές "άγριας φύσης" στη Β. Φιλανδία (Λαπωνία) χωρίς δρόμους, για πολλαπλή χρήση από τους ντόπιους. Η συνολική έκταση των τελευταίων ανέρχεται σε 1.488.000 Ηα.

Το ποσοστό όλων των προστατευόμενων περιοχών αντιπροσωπεύει το 8,4% της συνολικής έκτασης της Φιλανδίας. Στη χώρα μας οι Εθνικοί Δρυμοί, τα Αισθητικά Δάση και τα Διατηρητέα Μνημεία της φύσης αντιπροσωπεύουν το 0,75% της συνολικής έκτασης.

Όπως ήδη αναφέρθηκε οι προστατευόμενες περιοχές είναι δημόσιες. Οι ιδιωτικές περιοχές που παρουσιάζουν ενδιαφέρον από άποψη προστασίας της φύσης αγοράζονται από τη Δασική Υπηρεσία ή απαλλοτριώνονται ή γίνεται ειδική συμφωνία με τον ιδιοκτήτη ο οποίος αποζημιώνεται για την απώλεια εισοδήματος που έχει από τους περιορισμούς που του επιβάλλονται σε εφαρμογή του νόμου για την προστασία της φύσης.

Στις 4-9-1992 το πρωί έγινε παρουσίαση των εισηγήσεων του συνεδρίου, οι οποίες ήταν ταξινομημένες σε πέντε ενότητες και το απόγευμα της ίδιας ημέρας έγινε συζήτηση σε ομάδες εργασίας και παρουσίαση των συμπερασμάτων: Οι πέντε ενότητες αναφορικά πάντα με τα εθνικά πάρκα ήταν οι εξής:

- α) Διαχείριση των δασών.
- β) Κυνήγι
- γ) Βοσκή σε υπαλπικές και αλπικές περιοχές.
- δ) Αγροτικά παραδοσιακά τοπία.
- ε) Εξέλιξη θινών.

Τα κυριότερα συμπεράσματα των ομάδων εργασίας συνοψίζονται στα παρακάτω:

1. Ο πυρήνας των εθνικών πάρκων, περιλαμβανομένων και των δασών, πρέπει να αφιεθεί στη φυσική του εξέλιξη χωρίς καμία παρέμβαση.
2. Η εκμετάλλευση των δασών στην περιφερειακή ζώνη να είναι συντηρητική και όλο το υλικό να μένει στο δάσος. Να μη γίνονται αποψιλωτικές υλοτομίες.

3. Να απομακρυνθούν τα ξενικά είδη και να μη γίνεται εισαγωγή νέων.
4. Σε μερικές περιπτώσεις επιβάλλεται η χρήση ελεγχόμενης φωτιάς για τη διατήρηση ορισμένων ειδών χλωρίδας και ποανίδας π.χ. είδη GERANIUM στη Σουηδία, δρυοκολάπτης και διάφορα έντομα στη Φιλανδία.
5. Το κυνήγι (ο αριθμός κυνηγών), σε όλες χώρες επιτρέπεται, να ελέγχεται από τη κεντρική υπηρεσία των πάρκων και όχι από τις τοπικές υπηρεσίες.
6. Είναι προτιμότερο να ελέγχονται οι ζωικοί πληθυσμοί με την φυσική αύξηση των αρπακτικών, χωρίς δηλ. να γίνει εισαγωγή τους από άλλες περιοχές.
7. Να απομακρυνθούν όλα τα ξένα είδη ζώων.
8. Η βοσκή σε υπαλπικές και αλπικές περιοχές των εθνικών πάρκων όπου παραδοσιακά ασκείται να συνεχίσει να υπάρχει, χωρίς υπέρβαση της βοσκοικανότητας.
9. Να μη γίνεται η χρήση λιπασμάτων στους βοσκοτόπους.
10. Να μη γίνεται η εισαγωγή ζώων σε περιοχές που πλέον δεν βόσκονται.
11. Να επιδοτούνται οι κτηνοτρόφοι για να παραμείνουν στις υπαλπικές και αλπικές περιοχές των εθνικών πάρκων.
12. Τα αγροτικά παραδοσιακά τοπία πρέπει να διατηρηθούν με την εφαρμογή ήπιων μεθόδων καλλιέργειας των αγρών.
13. Σε περιοχές με θίνες πρέπει να κατασκευάζονται απλά έργα (μικρά φράγματα, κλαδοπλέγματα).

Στις 5-9-1992 πραγματοποιήθηκε ημερήσια εκδρομή στο Εθνικό πάρκο TAMMISAARI ARCHIPELAGO, 120 χιλιάμετρα δυτικά του Ελσίνκι. Είναι ένα συγκρότημα από μικρά νησιά στον κόλπο της Φιλανδίας, συνολικής έκτασης 3.900 Ha από τα οποία μόνο 400 Ha είναι η έκταση των νησιών. Τα περισσότερα νησιά είναι δασωμένα, αλλά αυτά που είναι κοντά στην ανοικτή θάλασσα (Βαλτική) είναι γυμνά και αποτελούν θέσεις όπου φωλιάζουν τα σπάνια είδη πτηνών ANSER, ALCA TORDA, MELANITTA FUSCA, STERNA CASPIA κ.ά. Στη νότια πλευρά του μεγαλύτερου νησιού που ονομάζεται ÄLGÖ υπάρχει ένα παλιό σπίτι ψαράδων που έχει διαμορφωθεί σε κέντρο πληροφόρησης των επισκεπτών, με φύλλακα ένα πρώην ολυμπιονίκη του κανό.

Την ίδια μέρα έγινε επίσκεψη στο Ζωολογικό σταθμό TVÄRMINNE που ανήκει στο πανεπιστήμιο του Ελσίνκι και ασχολείται με βιολογική έρευνα και κυρίως υδροβιολογική στην περιοχή της Βαλτικής θάλασσας.

Επίσης την ίδια μέρα έγινε επίσκεψη στην παλιά πόλη TAM-MISAARI, που όλα τα σπίτια της είναι ξύλινα και προστατεύεται από την Υπηρεσία Μουσείων και Ιστορικών Μνημείων.

Στις 6-9-1992 το πρωί έγινε παρουσίαση της πορείας δύο μελετών με μεγάλη σημασία για τους διαχειριστές των εθνικών πάρκων. Η πρώτη μελέτη με τίτλο "Πράσινος τουρισμός στις προστατευόμενες περιοχές" συντάσσεται από την Ομοσπονδία Εθνικών και Φυσικών Πάρκων της Ευρώπης με χρηματοδότηση από την ΕΟΚ. Η δεύτερη μελέτη-πρόγραμμα με τίτλο "Ευρωπαϊκό Κέντρο πληροφόρησης εθνικών πάρκων" συντάσσεται από την υπηρεσία του Εθνικού Πάρκου HOME TAUERN της Αυστρίας με την καθοδήγηση και το συντονισμό της πιο πάνω Ομοσπονδίας. Το πάρκο αυτό δέχεται σήμερα 1.500.000 επισκέπτες το χρόνο με όλες τις δυσμενείς συνέπειες για το φυσικό περιβάλλον. Κύριος σκοπός της μελέτης είναι η δημιουργία Κέντρου Πληροφόρησης επισκεπτών με την κατάλληλη διαμόρφωση παλαιού γκαράζ στην είσοδο του πάρκου και ο αποκλεισμός της κυκλοφορίας όλων των αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης μέσα στο πάρκο. Η κίνηση θα γίνεται με ειδικά λεωφορεία.

Το απόγευμα της ίδιας μέρας έγινε αναχώρηση για το Εθνικό Πάρκο SEITSEMENEN, 240 χιλιόμετρα ΒΔ του Ελσίνκι και διανυκτέρευση στο δάσος σε παλιά καλύβα υλοτόμων της δεκαετίας του 1930, που σήμερα νοικιάζεται σε επισκέπτες του πάρκου.

Το πάρκο έχει έκταση 4.100 Ηα, από την οποία η μισή και πλέον είναι φυσικό δάσος ερυθρελάτης και δασικής πεύκης όλων των κλάσεων ηλικίας, με κατά θέσεις σημύδα και τρέμουσα λεύκη. Πολλά τμήματα του δάσους είναι παρθένα. Η υπόλοιπη έκταση είναι τυρφοέλη, βαλτότοποι και λίμνες, οι οποίες ανέρχονται σε τριάντα. Εκτός από το παρθένο δάσος, το πάρκο παρουσιάζει ενδιαφέρον και από άποψη πανίδας, θηλαστικής και πτερωτής. Από τα θηλαστικά κυριότερα είναι τα είδη SOREX ARANEUS, ALCES ALCES, MARTES MARTES, MELES MELES, PTEROMYS VOLANS (ιπτάμενος σκίουρος), LUTRA LUTRA κ.ά Σε ό,τι αφορά τα πτηνά έχουν καταγραφεί περισσότερα από 140 είδη και γύρω στα 80 είδη φωλιάζουν εκεί.

Στο πάρκο υπάρχουν: α) Κέντρο επισκεπτών με δασική έκθεση και αμφιθεατρική αίθουσα προβολής ταινιών και διαφανειών. Τμήμα της έκθεσης είναι ειδικά σχεδιασμένο για παιδιά δημοτικού σχολείου που μπορούν να ζωγραφίζουν φυτά και ζώα του δάσους ή να ασκούνται στην αναγνώριση ζώων από τα πατήματα ή τα περιττώματα. Εξωτερικά του κέντρου υπάρχει έκθεση πετρωμάτων της περιοχής. β) Δίκτυο σημασμένων μονοπατιών, συνολικού μήκους 30 χιλιομέτρων. γ) Δύο μονοπάτια ερμηνείας του φυσικού περιβάλλοντος. δ) Πέντε χώροι κατασκήνωσης. ε) Ξύλινο μονοπάτι περιμετρικά μιας λίμνης στην οποία επιτρέπεται το ψάρεμα, που χρησιμοποιείται κυρίως από τους ψαράδες. στ) Έξι κέντρα-στέγαστρα για ξεκούραση των επισκεπτών και ενημέρωσή τους με εκθεσιακό υλικό.

Στις 7-9-1992 το πρόγραμμα περιελάμβανε: α) Ενημέρωση από βιολόγο υπεύθυνο του πάρκου, με πορεία 6 χιλιομέτρων δια μέσου του πάρκου. β) Επίσκεψη σε συγκρότημα αγροικιών του 1890 που αναπαλαιώθηκαν πρόσφατα και περιλαμβάνουν έκθεση παραδοσιακών

αγροτικών και δασικών εργαλείων, Ξενώνα, εστιατόριο, αποθήκη χόρτου και σταύλο προβάτων. Η διαχείριση γίνεται από τη Δασική υπηρεσία μη κερδοσκοπικά. γ) Επίσκεψη σε χώρο διημέρευσης που περιλαμβάνει τραπεζοπάγκους, ψησταριά, τουαλέτα και αποθήκη με κομμένα Ξύλα που μπορούν να χρησιμοποιούν ελεύθερα οι επισκέπτες. ε) Επίσκεψη στη λίμνη που επιτρέπεται το ψάρεμα. Οι ψαράδες παίρνουν εισιτήριο που εκδίδει αυτόματη μηχανή και ισχύει μόνο για 3 ώρες. Το εισιτήριο στοιχίζει περίπου 2.000 δρχ. και κάθε ψαράς έχει δικαίωμα να πιάσει μέχρι 3 ψάρια. στ) Ενημέρωση για τις δραστηριότητες του Κέντρου επισκεπτών και τη λειτουργία της δασικής έκθεσης. ζ) Πορεία κατά μήκος ενός μονοπατιού φυσικής ιστορίας με αντικείμενο τα πουλιά του δάσους. Κατά μήκος του μονοπατιού υπάρχουν φωλιές διαφόρων ειδών πουλιών είτε φυσικές είτε τεχνητές και επεξηγηματικές πινακίδες. η) Νυκτερινή πορεία 6 χιλιομέτρων δια μέσου του εθνικού πάρκου για να ακούσουν οι σύλλογοι ή να δούν νυκτόβια ζώα και πουλιά.

Στις 8-9-1992 πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στο προστατευόμενο τυρφοέλος ΣΙΙΚΑΝΕΒΑ που παρουσιάζει ενδιαφέρον από άποψη προστασίας της ορνιθοπανίδας. Ο υγρότοπος αυτός έχει έκταση 528 Ha και στην περιοχή φωλιάζουν πάνω από 25 είδη πτηνών. Έγινε διάβαση του έλους από Ξύλινο μονοπάτι μήκους 5,5 χιλιομέτρων και πλάτους 30-40 cm που διασχίζει τη περιοχή στη μέση.

Τέλος το πρόγραμμα τελείωσε με την επίσκεψη σε προστατευόμενο τοπίο 100 χιλιομ. δυτικά του Ελσίνκι και συγκεκριμένα σε μια εδαφική έξαρση καλυμμένη με δάσος ανάμεσα σε δύο λίμνες, με ωραία θέα προς όλα τα σημεία του ορίζοντα. Για την απόλαυση της θέας υπάρχει Ξύλινος πύργος από τη δεκαετία του 1930. Στη θέση αυτή η Δασική Υπηρεσία λειτουργεί μικρό εστιατόριο σε παραδοσιακό Ξύλινο κτίριο. Την περιοχή επισκέπτονταν τακτικά οι Τσάροι και διέμεναν σ' αυτή, όταν η Φιλανδία ήταν κάτω από Ρωσική ηγεμονία. Αρχά το απόγευμα οι σύλλογοι επέστρεψαν στο Ελσίνκι.